

vil pokojnika g. Skavić, podpredsednik »Saveza hrvatskih učiteljskih društava«, ki je med drugim izvajal:

»U djelima svojim namijenjenim nama, narodu i njegovoj mladici, koja se pred nama nižu u nepreglednom redu, svojom je živom i skladnom riječi propovijedao slobodu i putio nas kako treba već onome sitnom djetetu, što k nama prilazi u početnoj narodnoj školi davati prilike, da se slobodno razvija, jer će samo time od njega postati jak i slobodan član zajednice narodne, jer će samo po takvoj na suncu slobode odnjihanju mladeži ostati na našoj rodjenoj grudni narod jak, koji će mrziti ropstvo i ljubiti zlatnu slobodu. Uzgojiti čovjeka borca, koji će oko sebe širiti blago svijetlo i po vlastitoj svojoj snazi smionu koracati prema vedrim proplancima slobode i mišljenju i radu, bijaše mu zadatak postavljen od onog dana, kada je po prvi puta spoznao veliku vrijednost prosvjetiteljskoga rada po buduću sreću i snagu naroda. Tako nas je Davorin vodio i putio snažnom riječju svojom preko 40 godina i svakom tko ga je jedanput čuo više ga nije zaboravljao i željno ga tražeć polazio s njime k onoj ljepšoj i boljoj strani života, gdje se sabiru svi oni, koji iz čiste i nesebične ljubavi rade oko napretka narodnog. Štućući duboko vrijednu uspomenu njegovu sabrali smo se s različitim strana slobodne i ujedinjene otačbine naše, da izvršimo posljednju dužnost svoju i da mu toplo zahvalimo za djela, kojima nas je krijepio i vodio u radu narodnom, a za koja nije primio nikada zaslužene plaće. No on je nije ni tražio, jer je radio u čvrstoj vjeri, da priprema budućim pokoljenjima ljepše i toplije mjesto na rodjenoj grudni. I za taj veliki trud primio je samo u srcu svome naplatu u onome času, kad je vidio pred sobom svoj narod oslobođen i ujedinjen. Davna i goruća njegova želja, da nadje u bratskom kole okupljeno narodno učiteljstvo iz sviju naših krajeva ispunila mu se, premda nije mogao više da među braću dodje i da iskaže preveliku radost, koja mu je poradi toga ovladala velikom dušom i nada sve plemenitim srcem čistog narodnog čovjeka. Predajući njegovo u boli i trudu izmučeno tijelo materi zemlji, najbolje ćemo se odužiti svijetloj uspomeni njegovoj, podjemo li u našem radu onim pravcem, kojima nas je oduvijek vodio i podignemo li u duhu svome po primjeru njegovom ideju narodnog jedinstva. I kad trudeći se na tom djelu stignemo cilju i budemo zaista jedno, kad posvema razgradimo ono, što je moćna tuđinska ruka među nama posagradila u namjeri da nas rastavi i otudji, znat ćemo pravo, kolika je ljubav prema nama i našem narodu u njegovu zlatnu srcu buktjela i njegovi radovi sjat će nam kao ale-mov brušeni upravo apostolskom vjerom u sreću i snagu osnovanu na slobodi i sabiranju sviju narodnih sila oko jednog općeg cilja. U ime »Hrvatskog pedagoškog književnog zbora« i u ime uredništva naučno pedagoške smotre »Napretka«, za koje je radeći decenije utrošio znatan dio svoje životne snage, hvalim mu ovdje najtoplije iznoseći ujedno zabrinutost našu poradi toga, što nemamo danas nikoga tko bi ga u radu osobita značenja i cijene mogao da naknadi. Za velike darove duha njegova neka mu je topia hvala, a časnoj uspomeni njegovoj vječna slava. Slava Davorinu Trstenjaku!»

V imenu osrednjega UJU v Beogradu je govoril urednik »Narodne Prosvete« g. Milutin Stanković. V vnesenom svojem govoru je povdarjal zlasti dve temeljni ideji delovanja Davorina Trstenjaka: jugoslovenstvo in plamteča ljubezen do domovine in svojega naroda.

Povedal sem že, da je bil pokojni Drago velik prijatelj lova in ako je utegnili, porabil je vsako prosto uro za lov. In na lovu ga je tudi doletela smrt v 31. letu starosti. Njegov pogreb je bil veličasten, kakoršnega še ni bilo v Krškem. Krški Sokoli so stali ob odru na častni straži. V soboto, 22. januarja je bil pogreb. Pred hišo se je zbrala velikanska množica zalujočih Krščanov in Sromljanov. Po cerkvenem obredu je zapel moški zbor ganljivo: »Pomlad spet prišla bo...« Na čelu spreveda je šla šolska mladina in nato Sokolstvo. Položili so krsto v grob in na grobu so se poslovili v imenu učiteljstva g. nadučitelj Knapič iz Vidma, v imenu Sromljanov posestnik Kos, v imenu nekdanjih sošolcev gospod Auman in naposled v pretresljivih besedah starosta krškega Sokola dr. Jan. Lahka Ti bila domača zemlja in blag Ti spomin, katerega si ostavil v srcih vseh, ki so Te poznali.

slobodno misel. Povdarjal je veliko spoštovanje in ljubav, ki jo je užival Davorin Trstenjak v srbskem učiteljstvu, naglašujoč potrebo, da vse jugoslovensko učiteljstvo hodi po stopinjah velikega pokojnika, ki je poklonil vse svoje mišljenje in življenje jugoslovenskemu narodu in odgojil cele generacije za svobodno človeka dostojno življenje.

V imenu svobodnih intelektualcev je govoril g. Dušan Bogunović:

»Nije puk slučaj da baš ja, koji sam zanesen idejom sokolstva, držim oprosnu riječ u ime grupe slobodnih intelektualaca. Kažem, nije puk slučaj, jer ima najvjero-vatnija mogućnost da između te dvije misli treba da postoji uska veza osjećaja i rada. Ja osjećam potrebu moje sokolske savjesti i uvjerenja da ti kažem: Ti nisi bio zvanični brat velikosokolske zajednice, ali radom, životom, naziranjem na svijet, život, društvu i narod, ti si bio veći i idealniji brat nego mnogi i mnogi kroz knjige provedeni brat. I tvoja duša kada dodje u sjedinjavanje duša dobrih, tvoja duša sigurno je našla mjesto u dušama tolikih i tolikih sinova roda našega, tolikih sinova sokolske zajednice, tvoja duša bit će najsvjetlija među najsvjetlijima. Dobri i poštjeni starček učitelju, družo i brate neka ti je hvala i slava, jer za tebe vrijede pjesnikove riječi: Blago onom tko do vijeka živi. Imao je i zašto raditi.«

V imenu slovenskega učiteljstva, organiziranega v UJU, poverjeništvu Ljubljana, je povzel besedo tov. ravnatelj Anton Gnuš:

»Davorin Trstenjak! Rodom Slovenec odšel si kot nekaj Stanko Vraz iz svoje ožje domovine med bratske hrvatske tovariše, da tako v dejanju dokažeš ono veliko misel, ki si jo nosil vso dolgo dobo svojega življenja v plemeniti svoji duši.

A Tebi je bil ta delokrog premajhen. Tvoj pogled je bil obrnjen še dalje proti jugu. V svoj objem, na svoje vroče jugoslovensko srce hotel si prižeti tudi brate Srbe.

Bil si prvi med prvimi, najboljši med dobrimi, najbolj goreč med gorečimi, ki si snoval že takrat v dobi suženstva in spon naše narodno in stanovsko združenje, ki ga imamo danes in se ga oklepamo z vso narodno dušo, s polno stanovsko zavestjo.

Dospel si na večer svojega življenja na goro, odkoder si gledal v ožarjenem svitu uresničeno mogočno misel, ki si za njo gorel, ki si za njo trpel, ki si za njo bil kruto preganjan.

Tu ob Tvoji krsti Ti zagotavljam v imenu Udruženja jugoslovenskega učiteljstva, poverjeništvu Ljubljana, da hočemo hoditi po potih, ki si nam jih začrtal. Rav-nati se hočemo po pesnikovih besedah:

»Zato pomnik mu postavimo tak, da slehern skuša mu biti enak.«
Počivaj sladko!
Bodi Ti zemljica lahka!
Večnaja Ti pamjat!

Nato je zapel učiteljski pevski zbor pretresujočo žalostinko, množica se je pa formirala v žalni izprevod, ki je spremljal blagega pokojnika na poslednji poti do hladnega groba.

Pri grobu.

Pri grobu je govoril prvi v imenu hrvatske narodne cerkve g. Božo Milošević:

»U ime grupe narodnih svećenika pristupam preda te, o kito sabranih Davorin-ovih štovatelja, i hoću da ti naglasim otkrivenje triju tajna kod današnjeg oproštaja s pokojnikom.

Prva je tajna u natpisu smrti. Tri su već puna dana, da je pukao glas po gradu: Davorina Trstenjaka nema više među živima. To mogu da kaže samo živi mrtvaci. Davorin Trstenjak nije umro. On je živ. Živ životom svoje lijepe »Etike«, »Biblije u svijetlu znanosti« i životom »Uzgoja čovjeka borca«.

Natpis smrti ima da zamijeni natpis života. Žive Davorin u dječkim srcima, žive u duši plejade narodnih učitelja: žive i nikada ne umire u svim oslobođenim grudima. Sabrana kito! Nadgrobni zbor! Upamtimo i znajmo, Davorina Trstenjaka nije pogodila smrt prekidom ovoga života. Smrt je Davorinu neumrliku donijela potvrđenje života a nama svima dokaz, kako zbilja čovjek pravdnik ne može da umre.

Druga tajna. Sve novine i sve osmrtnice javljaju Zagrebu i svim našim krajevima da će sprovod velikog pokojnika biti danas u 4. sata po podne. Dozvoli o slobodni zbor da brišem riječ sprovod. Ovo nije nikakav sprovod. Žalobna je povorka pretvorena u sjajan trijumf. Da, gospodo, u trijumf slobodne misli, u trijumf čistoga srca, u vebni iskaz religije čov-

jeka, tih triju i poglavitih idealu u grob položenoga.

Natpis sprovod neka iščezne pred natpisom: kruna, trijumf i slava živom Dunu Davorina Velikana.

Treća je tajna u želji, u čvrstoj odluci Neprežajenoga: bez svećenika. Uvažite prisutni ovdje jednu interpretaciju. Jest, Davorin je danas opraćen do svog poci-vaišta bez svećenika službene crkve bilo koje konfesije. Ali zato nije izostala čit-tava legija sabranih svećenika; — slobodnih mislioca, svećenika — nosilaca ne-propadivje vjere u Davorinova čovjeka. Ovi naokolo, gledajte i vidite, koliko je slobodnih svećenika ispratilo do grobnog počinka svoga velikog Meštra i poglavicu svećeničkoga.

Kod otkrivenja ovih natpisa pada mi na um natpis nad Puškinovim grobom što ga je Semjen Jakovljević M. živim stihovi-ma urezao: On nije umro. On je živ. Ruža je siomljena, ali cvate i miriše da-lje. Harja je popucala, ali akordi zvuče i dalje. Zrivenik je oboren, ali vatra sve-jednako bukt i grije naokolo.

I ništa drugo osim dvije riječi kao na-dopunjak, braćo i prijatelji, ne zaboravi-mo nikada na ovu blagoslovljenu zemlju novog Davorinova stana. Tu zemlju nije blagoslovlja skropljena vodica crkvenog službenika, nego je ona blagoslovljena i posvećena kostima neumrloga. Ovakovim blagoslovom blagoslovljena, klanjam ti se o hladna rako. Ljubim te, posvećena zem-ljo. Klanjam ti se sveti praše. A neumr-lomu i na vijeke živom Davorinu neka je vječna Slava!»

Potem je pristopil h grobu tajnik »Sa-veza hrv. učit. društava« g. Tunkl in poveličeval delovanje pokojnega Davorina Trstenjaka in njegove zasluge za ju-goslovensko učiteljstvo.

V imenu dalmatinskega učiteljstva je govoril učitelj g. Nikola Manojlović:

»Ti si pregao, — reče g. Manojlović — da budiš duhove, da ukažeš na slat-ke osjećaje slobode in ponosa čovjekovog, na sramotan položaj roba, na pravo nezavisnosti i slobodne misli, da osvetiš i uzgojiš novo slobodno učiteljstvo, da ga oslobodiš i otmeš ispod jarma mračnog klerikalizma i sramotne službe neprijatelj-skoj vlasti, da razbiješ srednjevjekovne mračne lance, koji su našu školu i našu prosvjetu okivali, i da izvojiš pravo slobodnoj školi, slobodnoj prosvjeti i slobodnoj misli. Za to si ti neumorno radio, zato si pisao mnogobrojna djela svoja. Ja kao sin Dalmacije, kao delegat dalmatinskog učiteljstva, s ponosom dolazim, ka ti kažem pred grobom tvojim, sjeni tvojoj, na ovom tihom Mirogoju pred ovim veličast-venim arkadama, počivalištem velikih si-nova Hrvatske i velikih pobornika na-rodnog jedinstva: učitelju, veliki vođo naš, i veliki jugoslavenski borče, rad je tvoj kod nas uspeo, cilj je postignut: dal-matinsko učiteljstvo samo je jugoslaven-sko učiteljstvo. Sa sivih zala plavoga Ja-drana, iz zemlje one tvrde i kršne i muč-ne, iz zemlje kamena i sunca, ja ti nosim posljedni pozdrav sinova njenih, učenika Tvojih, i riječ i vjeru tvrdu kao kamen naš, zagrejanu uverenjem i dušom vrelom kao sunce naše, da ćemo ostati vjerni učenici tvoji i da smalaksati ne ćemo do potpune pobjede i jugoslavenske misli i slobodne škole. Opraštajući se s tobom na grobu tvome, mi se razilazimo sa tvr-đom namenom, da ćemo borbu koju si ti poveo i koju si nas naučio povesti u odlučnom stavu do potpune pobjede njene, i s jednim utješjenjem, da je ideja i naša na putu sigurne, neumitne pobjede i da »seme tvoje uginuti neće, želje tvoje puste ostat neće, borba tvoja zamaš biti neće, trudi tvoji dat će plod i cveće«. Slava ti, vječni pokoj i vječna uspomena veliki i mili pokojniče naš.«

V imenu bosanskega učiteljstva je še govoril muslim učitelj g. Salih Ljubinčić. Pevski zbor je zapel žalostinko, nato smo pa izročili ljubega pokojnika materi zemlji.

FRANJO LOVŠIN:

Zgodovina v osnovnih šolah.

Odlok višjega šolskega sveta, ki zahteva, naj se do 1. marca sestavi po-drobni učni načrt za osnovne šole, mi je potisnil pero v roke, da napišem v »To-varišu« par besed.

Zadnji čas je, da se je izdal ta odlok. Že tretje leto teče, odkar smo Slovenci in Hrvati pod slobodnim solncem. Skrajna doba je, da se učimo in da poznamo zgo-dovino južnih Slovencev.

Učitelj, ki hoče res biti in to mora biti, narodni vzgojitelj mladine, je dolžan,

da prvič sam prouči zgodovino južnih Slovencev in drugič, da jo nepokvarjeno podava otrokom.

Naše zgodovine se pod avstro-ogr-skim črnim orlom nismo učili v učiteljskih, pač pa smo se učili zgodovino naših švabo-madžarskih gospodarjev, ter z njo zastrupljali otroška srca. Učili smo se zgodovino vseh narodov, le o zgodovini Slovencev nismo slišali niti besede, ko da sploh Slovan ne živi na zemeljski obli.

Če je hotel človek sploh kaj znati o Slovanih, je moral stikati za knjigami iz-va šolskih klopi. To je bilo pravo paber-kovanje.

Zalibog, da vsaj jaz ne poznam do-sihdob niti jedne knjige, ki bi zame odgo-varjala današnjim razmeram. Vse zgo-dovine, kolikor sem jih prečital, so pisane pretirano, v nekem separatističnem du-hu, v zmislu plemen, brez celotnega, nad-vse potrebnega narodnega zmisla. Zgo-dovina Slovencev — zgodovina Hrvatov, zgodovina Srbov — samo ne zgodovina Jugoslovenov. Pogrešam zgodovine, ki bi bila pisana skladno, vsa časovna dejanja, vseh treh plemen, kot celotnega naroda istočas, označena, iz zgodovine naj bi se čitalo, kaj se je dogajalo istočasno na se-veru, kaj v sredini in kaj na jugu naše do-movine.

Narod, ki ne pozna svoje zgodovine vegetira, ne živi. — Vsak Srb pozna svo-jo zgodovino, svoje junake že iz rojstven-e hiše. In mi takozvani Slovenci? —... No, mi poreče kdo, mi nismo imeli svojih velmož-junakov, ki so jih imeli naši bratje na jugu. O slepi sužnji! — Kaj niso vsem nam Slovanom isto dragi in mili vsi Zrini in Frankopani; kaj niso naše krvi Koso-vega polja junaki: Miloš Obilić, Milan Topličanin, Ivan Kocajčić in knez Lazar in Jug Bogdan s svojimi sinovi?! Kaj niso bili Slovenci kralj Tomislav, Stefan Nemanja, Dušan Silni, Krešimir in Zvonim-ir in ni naš Kraljevič Marko?! Niso li naša dika sv. Ciril in sv. Metod in sv. Sava! Kaj ni vsem Slovanom svet Vidov dan 1389. leta?! — Da, kdor ima tesno, separatistično srce, ta ne sprejme vase Slovencev, ta nima svojih junakov, niti svoje zgodovine.

Nalog jugoslovenskega učiteljstva je, vzgajati otroke v razsodne, ponosne, zve-ste in v dobre Jugoslovane. To pa dose-žemo le potom zgodovine.

Koliko naj vsaj zna vsak otrok, predno zapusti osnovno šolo, o zgodovini Jugoslovenov, podam tu v glavnih po-glavjih:

Prvotni prebivalci v Jugoslaviji. — Preseljevanje narodov. — Prihod Avarov in Slovencev. — Življenje in verstvo sta-rih Slovencev. — Samo kralj Češki in Da-gobert. — Tasilo in Borut. — Gorazd, Hotimir in Valjhan. — Vojvoda Inko spreobrne zadnje pogane. — Franki za-vladajo nad Bavarci in korotanskimi Slo-venci. — Ljudevit Posavski. — Velikomor-avska kneza Mojimir in Rastislav. — Sv. Ciril in sv. Metod. — Svatopluk in nje-govi trije sinovi. — Prihod Madjarov in prvi hrvatski kralj Tomislav. — Peter Krešimir in Dimitrij Zvonimir. — Mad-jarski kralj Koloman — kralj Hrvatov. — Mongoli poraženi na Grobniškem polju. — Stefan Nemanja. — Stefan Prvoen-čani. — Stefan Dušan Silni. — Turki na-nadajo Srbijo in 19letni Uroš. — Kraljevič Marko. — Knez Lazar in bitka na Koso-ven polju. — Stefan Visoki. — Propast Srbije. — Vsi južni Slovenci v suženstvu. — Napoleon in Ilirija oživljena. — Prvi ustanek v Srbiji pod Kara-Gjorgjem. — Rusi oslobajajo Balkan. — Drugi ustanek v Srbiji pod Milošem Obrenovićem. — Slo-bodna kneževina Srbija. — Jelačić ban in leto 1848. — Kralj Peter I. Karagjorgje-vić 1903. stopi na kraljevski predstol. — Balkanska vojna leta 1912. — Svetovna vojna leta 1914. — Naše ujedinjenje 1918. leta. —

Buditelji in mecenji Slovencev: Sv. Sa-va. — Primož Trubar in Dalmatin. — Ungnad. — Gaj, Drašković, Stanko Vraz, Kačić, Preradović, Ivan Mažuranić, Fran-ce Prešeren, Kopitar, Zois, Andrej Smole, Martin Slomšek, Peter Petrović Njeguš. — Josip Juraj Strossmayer, Stritar, Gre-gorić, Aškerc, Ivan Cankar in Oto Žu-pančić.

Konečno naj izrazim še svojo misel. Zgodovina naj bi se ne trgala v berila, kot je bilo doslej v berilnih vajah. To ni zgodovina, to so le zgodovinske berilne vaje, brez poglobljanja v zgodovino. Take vaje so plitke in zginejo brez zveze, kot morská pena pri prvi sapici. Zato škoda papirja in časa. Posnemajmo Srbe. Ti imajo za vsake razrede osnovnih šol po-sebno knjižico v obliki brošure, lepo ilu-strovano in v pedagoškiem zmislu, lahko razumljivo pisano. Taka zgodovinska pa-ne bi samo otrokom odpirala zgodovin-

skega znanja, ampak bi tudi starši kaj radi čitali iz nje. Ravno tega pa je našim ljudem potreba, kot ribi vode. Brez znanja zgodovine ne pridemo niti koraka naprej. Dokler ne bo poznalo naše ljudstvo svoje jugoslovanske zgodovine, toliko časa bo ostalo narodno mlačno, a strankarško in separatistično zagrizeno. Več kot 1 liter vina pa ne bo stala ta mala zgodovina.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

POZIV!

Po pregledu članskih izkazov za društveno leto 1921. pogrešamo 112 članov (ic), ki se še niso javili domačemu učiteljskemu društvu. To naj storijo nemudoma, društva naj jih pa takoj priglasijo strokovnemu tajništvu, da ne nastane nered v dostavljanju listov, zakaj kdor ni priglašen pri društvu, se smatra kot neorganiziran. — Blagajništvo UJU, poverjenišvo Ljubljana.

+ »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta« je imelo dne 13. februarja 1921 svoj 26. redni občni zbor v Učiteljski tiskarni. Predsednik E. Gangl pozdravlja navzoče, konstatuje sklepčnost ter prehaja na dnevni red. Tajnik Ferdo Juvanec poroča:

Na lanskom občnem zboru dne 31. marca je bil izvoljen nov društveni odbor.

Na seji dne 25. marca 1920 se je odbor konstituiral. Izvoljeni so bili: za predsednika E. Gangl, za tajnika F. Juvanec, za blagajnika J. Dimnik, ostala odbornika pa A. Gnus in L. Jelenc. V odbor so vstopili tudi virilisti učiteljskega društva.

Vse odborovo delovanje je bilo v prvi vrsti posvečeno ustanovitvi Učiteljskega konvikta ali vsaj otvornitvi začasnega dijaškega doma in kuhinje, kjer bi otroci naših tovarišev z dežele dobivali varno zavetje in hrano. Kljub intenzivnemu delu od strani predsednika samega se nam ob tej veliki stanovanjski mizeriji v Ljubljani dosedaj ni posrečilo dobiti le količjak primerne prostora, kjer bi mogli pričeti z ureditvenim svojega programa, dasiravno je odbor vedno uvaževal vse dobre tozadevne nasvete tovarišev.

Na poziv v »Učiteljskem tovarišu«, naj poželesko učiteljsko prijavi odboru svojo dečo, ki jo želi s pričetkom tekočega šolskega leta oddati v »Učiteljski konvikte«, oziroma v dijaški dom, smo prejeli od 25 učiteljskih rodovinj prijavljenih 33 dečkov in 31 deklic, skupaj 64 otrok. Za to visoko število bi bilo treba že večjih prostorov, ki bi bili vsaj skromno opremljeni z najpotrebnejšim pohištvo.

Zaradi nasvetovanih prostorov na ljubljanskem gradu se je predsednik Gangl zglasil pri županu dr. Tavčarju z željo, naj jih odstopi »Učiteljskemu konviktu«. Župan je toplo pozdravljajal to željo in radovoljno odstopa prostora v gradu, ki so na razpolago. Ogleдали so si jih Gangl, Dimnik in Jelenc, a prostori so popolnoma neuporabni za konvikte, četudi bi bili sicer zadosti veliki. Na razpolago bi bila ena izmed treh dvoran, pa v vsaki dvorani bi bilo treba mnogo popravil: tla, šipe; treba bi jih bilo opremiti s potrebno opremo. Nabaviti bi bilo kuhinjsko opremo, štedilnik, mize, stole, svetilke, petrolej. Za stranišča so sedaj latrine, ki bi jih otroci ne mogli uporabljati. Dalje so vrata težka in okovana, da bi jih otroci sami niti ne mogli odpirati. Za posle bi se dobila 1 soba in kuhinja, kjer pa sedaj stanuje druga stranka, ki bi ji morali preskrbeti stanovanje v mestu, kar je v sedanjem času izločljivo. Adaptacija in oprava bi bila jako draga. Potrebovali bi 2 dekli, 1 kuharico in nadzorovalno osebo. Vse to bi stalo toliko, da bi nam bilo nemogoče sprejeti v konvikte koza brezplačno. Odbor je mislil tudi na vikar, kam naj denemo otroke, ako izbruhne kakšna nalezljiva bolezen. Prostori na gradu so po vsem neuporabni in nehygienični, zato je odbor po vsestranskem predurku soglasno sklenil, da se opusti ta načrt.

Predsednik E. Gangl je bil opozorjen, da je Waldherrjeva hiša v Beethovnovi ulici na prodaj. Podal se je k upravitelju hiše, odvetniku dr. Pojčetu, ki mu je izjavil, da se pogajata za hišo dve drugi stranki, vendar bo on v prvi vrsti pošteval »Učiteljski konvikte«. Ravnalna cena hiše je 1 1/2 milijona kron; pogoji so: dve tretjini zneska je plačati takoj, eno tretjino zneska se vknjiži. Hiša je sedaj dana v najem čekovnemu gradu od septembra 1922. Za ogled hiše je bil določen predsednik Gangl in povabljen arhitekt Zupan kot strokovnjak, ki je že podal z inženirjem Otahalom svoje strokovnjaško mnenje. Da bo mogoče zagotoviti kuonino, je odbor v »Učiteljskem tovarišu« pozval učiteljsko na brezobrestno posojilo konviktu od 200 K dalje. Učiteljsko društvo se pridno odzivlja pozivu in je do danes podpisalo 100.600 K brezobrestnega posojila. Največjo zaslugo, da ta akcija tako uspešno deluje, ima nedvomno tovariš Lapajne iz Cenke, ki mu na tem mestu izrekam odborovo priznanje in najtoplejšo zahvalo.

Vsak izmed vsega učiteljsva v Sloveniji naj podpiše 1000 K brezobrestnega posojila, pa bom v kratkem času razpolagal z zneskom nad 2 milijona kron in s tem denarjem kmalu postavil

konvikat učiteljskim otrokom, da dobi jo v njem varno zavetišče in tečno prehrano. S to iskreno željo končam svoje skromno poročilo.

Občni zbor vzame poročilo na znanje.

Za tajnikom je poročal blagajnik Jakob Dimnik nastopno:

Blagajnikovo poročilo.

a) Promet I. 1920:

Blagajnik Jakob Dimnik poroča, da je imelo društvo raznih dohodkov 8752 K 12 vin.; za mladinske spise smo prejeli 208.201 K 05 vin.; samo »Učiteljska tiskarna« nam jih je odkupila za 207.000 K. Obresti smo prejeli od »Učiteljske tiskarne« 5581 K 92 vin.; na članarini in darilih, ki so bila objavljena v posameznih številkah »Učiteljskega tovariša«, smo pa prejeli 19.940 K 40 vin. Vseh dohodkov smo imeli v XXVI. društvenem letu (1920) 242.475 K 49 vin.

Od teh dohodkov smo pa izplačali »Učiteljski tiskarni« za tisk mladinskih spisov 62.389 K 42 vin., razni izdatki 1558 K 50 vin., v razne denarne zavode smo vložili 178.203 K 82 vin.; skupni izdatki s hranilnimi vlogami vred znašajo 242.151 K 74 vin.; prebitok 323 K 75 vin.

b) Pregled skupnega društvenega prometa:

1. Prebitok koncem leta 323 K 75 vin. 2. Vloga v »Učit. tiskarni« po 5% in proti polletni odpovedi 232.264 K 67 vin. 3. Vloga v H. in P. Učit. Konv. 275.542 K 47 vin. 4. Vloga v Mestni hranilnici ljubljanski 18.081 K 87 vin. 5. Vloga v Kmetijski posojilnici ljubljanske okolice 13.495 K 69 vin. 6. Vloga v Kmetijski posojilnici vrhiške okolice 671 K 85 vin. 7. Vloga v P. in Hran. v Kopnu 80 K. 8. 2 srečki 558 K 11 vin. 9. 2 avstr. arž. obližaljci 300 K. 10. Obligacije III. avstr. voj. posojila 1100 K. 11. 2 menični 6% posojila države SHS 2000 K. 12. Polica banke »Slavije« 2000 K. 13. Bon dež. blagajne 200 K. 14. Zadr. knj. Učit. tiskarne 1166 K. 15. 2 zadr. knj. Učit. gosp. in kred. zadruge v Celju 110 K. 16. Inventar 1200 K. Skupaj 301.094 K 41 vin.

Lansko leto (1919) smo imeli dohodkov 120.079 K 05 vin.; letos (1920) imamo torej prirastka 181.015 K 36 vin., torej za 60.936 K 31 v več, kakor poprej v vseh 25 letih. Leto 1920. je bilo res blagoslovljeno leto za naše društvo. Poleg tega imamo še a) Zadolžnica F. G. — 360 K, b) Zaposelna r. Jos. Lenčeta — 1000 K. Ta svotji bo izplačana v enem letu po njegovi smrti. c) Ministrstvo prosvete je dalo podpore 20.000 K. V račun pride ta svota za leto 1921. — Ustanova za učiteljske sirote po 200 K se je izplačala na praznik ujedinjenja SHS visokošolcem K. Pretnerju in Lj. Fettich - Frankheimu. Premoženje ustanove, ki je pa že vsteto zgoraj pod skupnim društvenim premoženjem, znaša 14.642 K 73 vin. Vsled sklepa lanskega občnega zbora se ustanova, ko bosta končala študije omenjena dva visokošolca, opusti in se ta glavni pripiše glavniči Društva za zgradbo učiteljskega konvikta.

Letos je 30 let, kar se je izprožila misel o ustanovitvi učiteljskega konvikta. Izprožila sta jo pokojni okrajni šolski nadzornik in urednik »Učit. tovariša« Andrej Žumer in tovarišev sotrudič Jakob Dimnik. To je bilo 1. 1891. To misel je potem prijavil urednik »Učit. tovariša« v listnici uredništva in sicer v 3. številki z dne 1. februarja 1892. Misel o ustanovitvi učiteljskega konvikta je dobivala vedno več prijateljev med slovenskim učiteljskim. Zopet drugi so pa bolj plašljivo gledali to podjetje, češ, kje bomo pa dobili denar.

Temeljni kamen učiteljskemu konviktu so položili »moravski hospitanje«: Janko Toman, Matija Janozič, Fran Rojina, Božidar Campa, Fran Razpotnik in Valentin Bernik, ki so poslali meseca junija 1893. l. prvih 10 K za učiteljski konvikat. Drugo večjo vsoto in sicer 106 K je pa poslalo »Društvo učiteljev in šolskih prijateljev lozanskega okraja«. Ta denar je naložil urednik »Učit. tovariša«, Andrej Žumer v Mestni hranilnici ljubljanski, knjižico je pa izročil v varstvo današnjemu poročevalcu - blagajniku. Darovi za učiteljski konvikat so vedno bolj pogosto dohajali in začasni blagajnik Dimnik jih je pa objavljajal v »Učit. tovarišu«. Da bi se pa nabiranje pospešilo, je predlagal urednik »Učit. tovariša« Jakob Dimnik, ki je prevzel uredništvo za Žumrom, pri odborovi seji Slov. učiteljskega društva dne 28. decembra 1893, da si ustanovimo Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta. Predlog je bil sprejet soglasno in predlagatelj je na to sestavil pravila. »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta«, ki jih je deželna vlada z razpisom z dne 17. avgusta 1894 štev. 10.261 potrdila, Dne 28. decembra 1894. l. se je vršil v Ljubljani prvi občni zbor novega društva s tem-le vspešnim: 1. Poročilo osnovnega odbora (Poročevalec Jakob Dimnik.) 2. Volitev odbora, 3. Nasveti.

Ko poročevalec narise zgodovino »konvikta«, pride takoj k blagajniškemu poročilu ter pove, da je do prvega občnega zbora nabral za konvikat prostovoljnih doneskov 452 K 26 vin. Do 31. decembra 1920 se je pa nabralo, kakor sam že prej povedal, čistih 301.094 K 41 vin.; če pristojejo k tej svoti še 1000 K Jos. Lenčetave zapuščine in pa 360 K, ki jih dolguje g. G., znaša to vse skupaj 302.454 K 41 vin. Od 1. januarja t. l. pa do današnjega dne t. j. 13. februarja 1921 smo pa nabrali 22.634 K 75 vin.; s prejšnjo vsoto znaša to skupaj 325.098 K 16 vin. In če pristojejo k tej svoti še 100.000 K podpisane in povečani že tudi izplačanega brezobrestnega posojila, se izkaže, da smo od l. 1891. pa do da-

našnjega dne, torej v 30 letih, zložili iz lastnih odtegljajev in prihrankov 425.098 K 16 vin. S tem končujem blagajniško poročilo za 26. društveno leto in hkrati pa tudi za 30letno dobo, kar delujem kot blagajnik pri »Učiteljskem konviktu«. S ponosno samosvestjo gleda slovensko učiteljsko nazaj na to dobo, ker nas vse tolaži prijetna zavest, da smo v teh 30. letih mnogo dobrega storili v korist učiteljskih sirot in otrok. To delo je bilo pa lahko in sladko breme za blagajnika, ker je užival zaupanje tistega učiteljsva, ki je imelo pred očmi edinega namen, ki je označen v § 2. društvenih pravil, ki se glasi: zgraditi (ali kupiti) v Ljubljani poslopje za zavod, v katerem se bodo skrbelo za učiteljske otroke, kakor v vravnem očetovem domu. Morda je ta čas že prav blizu. Morda se nam že danes posreči, priti do zaželjenega cilja. Bog daj! (Odobrovanje.)

Predsednik E. Gangl izroče poročevalcu za vestno sestavljeno in zanimivo poročilo najtoplejšo zahvalo in na predlog tov. B. Andoljška pa izreče občni zbor poročevalcu za njegovo 30letno požrtvovalnost in delovanje na korist Društva za zgradbo učiteljskega konvikta še posebno zahvalo in popolno zaupanje.

Tovariš Fran Skulj omenja v imenu pregledovalcev računa, da je našel vse račune v najlepšem redu, zato predlaga blagajniku in odboru absolutorij. Soglasno sprejeto.

Nakup hiše. Predsednik E. Gangl predloži načrt Waldherrjeve hiše in prebere strokovnjaško poročilo, ki sta ga pisмено podala arhitekt Zupan in inženir Otahal. Tovariš Šmajdek priporoča, naj se poveri odboru, da sklene takoj kupno pogodbo. Tov. Janko Zirovnik svari pred prenašanjem nakupom in misli, naj počakamo ugodnejših časov. Tov. Črnagoj dvomi, da bi se izselil septembra 1922 čekovni urad iz Waldherrjeve hiše, zato svari pred nakupom. Pridruži se mu tovariš Andrej Skulj, ki je mnenja, da iščimo primeren prostor za stavbo, medtem pa zbiramo in pospešujemo akcijo za brezobrestno posojilo med učitelji in učiteljicami. Tovariš Šmajdek pojasnjuje svoj načrt nabiranja in vračanja v obliki zadolžnic. Tov. Fran Skulj priporoča, naj se uvede ustanovna v obliki karmov, kakor jih ima Ciniš-Metodova družba. Po vsestranskem predurku sklene občni zbor, da se nakup Waldherrjeve hiše opusti s pojasnilom, da ne bo mogoče čekovnemu uradu v do-glednem času izprazniti hiše. Nabiranje brezobrestnega posojila naj se vrši dalje, bodoči odbor pa naj pretresa Šmajdkov predlog glede zadolžnic in se o njem posvetuje s strokovnjaki.

Izprememba pravil. Tovariš Repovš izjavi v imenu odseka za izpremembo pravil, da pravila še niso dočela končana v podrobnosti, ker je bil občni zbor zgodaj sklican. Pravila bodo v kratkem predložena odboru. Občni zbor vzame izjavo na znanje ter soglasno izvoli v ta odsek tovariša J. Dimnika.

Volitev odbora. Tovariš Lapajne predlaga, naj ostane stari odbor dotlej, da bodo sprejeta nova društvena pravila, ki naj se potem voli po njih nov odbor. Soglasno sprejeto. V odboru ostanejo: predsednik E. Gangl, I. podpredsednik L. Jelenc, II. podpredsednik A. Gnus; tajnik F. Juvanec, blagajnik J. Dimnik, in odborniki: J. Ambrožič - M. Repovš, V. Sadar in M. Sodnikova.

Društvene vesti.

+ Pedagoško društvo v Krškem ima svoj redni občni zbor v soboto, dne 5. marca ob pol 11. uri dopoldne v risarni mešč. šole v Krškem. Dnevni red: 1. Poročilo odbora, 2. Nova društvena pravila, 3. Volitve novega odbora, 4. Volitve delegatov v pokrajinsko skupščino, 5. Poročilo tovariša Leop. Levstika: »Podrobni učni načrt za realije na petrazrednicah«. 6. Slučajnosti. — Odbor.

+ Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje v četrtek dne 3. marca t. l. ob 2. uri pop. v Šmarju po sledečem vzporedju:

1. Začasniki.
2. Dapisi.
3. Poročilo tajnika.
4. Poročilo blagajnika in določitev članarine za tekoče leto.
5. Volitve odbora.
6. Učni načrti za zemljepis, zgodovino in pouk v cirilici. Referenti so po odluku okr. šol. sveta od 20. II. 1920. št. 253 določeni.
7. Slučajnosti.

Vestnik meščanskih šol.

+ Vsem ravnateljem in ravnateljicam meščanskih šol v Sloveniji. Odbor našega novoustanovljenega društva stopa pred Vas z mjno prošnjo. Nje izpolnitev je prvi pogoj za takojšnje in uspešno delovanje. Tovariš blagajnik Pavel Kunaver, strok. učitelj na deški mešč. šoli v Sp. Šiški pri Ljubljani mora sestaviti imenik članstva in vplačati mesečno članarino. Zato je najenostavnejše, da ravnatelj(ice) obvestijo o tem svoje učiteljsvo in pridržijo 1. marca za vsakega člana K 24.— in sicer K 20.— za UJU pover. Ljubljana, K 4.— (1 din.) pa za društvene potrebe, ki bodo posebno izpočetka jako velike. Nabrapo članarino naj pošljejo ravnateljstva na gori navedeni naslov. Prvikrat naj obenem pošljejo o svojem članstvu tele podatke: 1. Ime, 2. naslov,

3. natančno stanovanje, 4. ime društva, ki je bil dotičnik doslej v njem organiziran. Za poznejše mesece bomo poslali posameznim šolam čekovne zvezke, da bo delo bolj enostavno.

Oprite se vsi novega društva. Pokažimo, da razumemo pomen lastne organizacije. Dolžnost ravnateljev in ravnateljic je, da pridobe novemu društvu vse učiteljsvo na dotičnem zavodu. Naše obveznosti napram poverjeništvu ostanejo iste. V pošiljanju društvenih glasil tudi ne bo izpremembe.

Ponavljamo svoj poziv in prošnjo in pozdravljamo! Odbor.

Iz Jugoslavije.

— »Naš Glas« in »Učiteljski tovariš«. Neki I. L. polemizira v 7. številki »Našega Glasa« s sklepom slovenjebistriškega učiteljskega društva, objavljenem v 4. številki »Učiteljskega tovariša« in naslavlja dopis na naš list. Nimamo vzroka spuščati se z dopisnikom v polemiko, še manj z uredništvom »Našega Glasa« zaradi dolge pripombe. Zavedamo se, da učiteljsvo z regulacijo svojih plač ni doseglo ničesar socialno krivičnega, kar bi utemeljevalo neokusno primerjanje plač, ki zavzema oblike javnega spodtikanja, potem pa naj bo učiteljsvo »naj-novejša« ali že stara grupa državnega uradništva. Med svojimi društvenimi vestmi pa prinašamo v listu poročila in sklepe naših društev, kar je bilo sklenjeno na zborovanjih. — Ured.

— Da ne bo zmešnjav! V »Slovenskem Narodu« z dne 19. t. m. je bila objavljena notica o kandidatih učiteljsva v višji šolski svet, ki jih je predložil odbor ljubljanskega učiteljskega društva na svojem zadnjem občnem zboru kakor je bilo čitati v tozadevnem poročilu, ki smo ga priobčili v zadnji številki našega lista. Da pa ne bo zmešnjav pri volitvah učiteljskih zastopnikov, ki se bodo vršile v najkrajšem času, je čutil predsednik poverjenišva UJU v Ljubljani, tov. Luka Jelenc, potrebo, da je priobčil v nedeljskem »Jutru« pojasnilo na »Narodovo« notico, ki se glasi sledeče: »Zastopniki učiteljsva v višjem šolskem svetu. Pod tem naslovom je objavil večerašnji »Slovenski Narod« kandidate, ki jih je postavilo »Ljubljansko učiteljsko društvo« za višji šolski svet. Podpisano poverjenišvo »Udruženja jugoslovanskega učiteljsva« izjavlja, da navedeni kandidati niso kandidati Udruženja, ker bo kandidate v sporazumu z vsemi okrajnimi učiteljskimi društvi v Sloveniji postavilo »Udruženje jugoslovanskega učiteljsva« in jih pravočasno objavilo. Toliko v znanje slovenskemu učiteljsvu. — Udruženje jugoslovanskega učiteljsva, poverjenišvo Ljubljana. — Poverjenik Luka Jelenc.«

— Od raznih strani nam prihajajo dopisi omoženih tovarišic, češ, da smo nastopili v zadnjih številkah »U. T.« proti njihovim opravičenim zahtevam. Te trditve dokazujejo, da tozadevnih notic dotične tovarišice niso razumele ali pa niso hotele razumeti. Nikjer in nikoli ni bilo besede proti njihovim težnjam, pa naj listajo zadnje številke »Uč. Tov.« še toliko in tolikokrat. Res je samo to, da smo izrazili svoje začudenje in — miho rečeno — nezadovoljstvo nad postopanjem nekaterih omoženih tovarišic, ker valé krivdo na organizacijo in izstopajo iz nje, namesto da bi se je še bolj oklenile in si skupno z organizacijo izbojevale končno zmago, saj je nasprotno več kot jasno, da se za neorganizirane članice našega stanu UJU ni dolžno prav nič potegovati! Da se krivica poravna, za to je le ena pot, ki naj izveni v starodavni klic: Le vkup, le vkup — — — !

— »Kulturni boj« v narodni skupščini. Poslanec dr. Gregor Žerjav je imel v ustanvem odboru narodne skupščine v Beogradu dne 14. t. m. daljši govor, v katerem se je dotaknil tudi nove naredbe o reorganizaciji višjega šol. sveta v Sioveniji in znane »sokolske naredbe« ministra Pribičevića, kateri naredbi tvorita po mnenju nasprotnikov šolstva dovolj tehten vzrok za pričetek »kulturnega boja« v naši državi. Dr. Žerjav je med drugim izjavjal: »Meni je znano, da klerikalna stranka vzdržuje svoj program od početka in ne morda radi nove naredbe o višjem šolskem svetu. Stari šolski svet v Sloveniji je bil zgrajen na naredbi Narodne vlade od dne 14. novembra 1918., ki se o njej trdi, da je »ustava Slovenije«. Slovenija je bila tedaj podrejena Narodnemu veču v Zagrebu in si brez potrditve Narodnega veča ni mogla dati »ustave«. In res, naredba trdi, da jo je odobrilo Narodno veče. Ugotovljeno pa je, da Narodno veče o tem ni nič sklepalo in da je ta trditve v naredbi falzifikat. Vi-